

NOVICE

kmetijskih, rokodelnih in narodskih reči.

Odgovorni vrednik *Dr. Janez Bleiweis.*

Tečaj *VIII.*

V sredo 20. listopada (novembra) 1850.

List *47.*

Zdravlica.

(Za pevanje v družbi.)

Sam. Kozarce v roké,
Veselje v sercé!
In pesem ganljiva priderla,
Ko tok bo iz gladkoga gerla —
Bo vse omečila,
Bo vse pridobila —
Duše mertvé.

Vsi. Bo vse omečila,
Bo vse pridobila —
Duše mertvé.

Sam. Kozarce v roké,
Razum pa v glavé!
In misel velika postala,
Besedi se jasni bo vdala,
Bo vse predramila,
Bo vse pridobila —
Duše mertvé.

Vsi. Bo vse predramila,
Bo vse pridobila —
Duše mertvé.

Sam. Kozarce v roké
Pogúm pa v sercé!
In moč še v telesu zakrita
V obupu, v žalosti pobita
Bo krepko zbudila,
Bo vse pridobila —
Duše mertvé.

Vsi. Bo krepko zbudila,
Bo vse pridobila —
Duše mertvé.

Sam. Kozarce v roké
Vzemite versté!
Razumnost resnici le pravi.
Serce pak preljubljeni Slavi;
In tuja bo sila
Na meji pustila —
Duše mertvé.

Vsi. In tuja bo sila
Na meji pustila —
Duše mertvé.

Lovre Toman.

Buttlarjeva vodba

za

drevesne sadiša in presadiša.

Ker so „Novice“ v 41. listu t. l. željo razodele, da bi Buttlarjevo ravnanje v sajenji in presajenji mladih drevesc bolj na tanjko razložili, tega boljši dopolniti nemoremo, kakor de kratek izpis Buttlarjevega vodila častitim bravcam podamo, kateri se znajde v gojzdnarskih in lovskih novinah mesca sušca 1847.

Moje ravnanje — pravi g. Buttlar — razpade v dva dela; prvi je: čverste, krepke in obilno s koreninami previdene drevesca z majhnimi potroški iz semena izrediti; — drugi pa: tajiste dober kup v gojzd presaditi. —

I.

Za izrejo drevesc pripravim posebne sadiša (Baumschulen), in ker se je obdelana (vertna alj poljska) zemlja za to rabo menj prijetna skazala, napravim te sadiša zmiram v celini (v dolinah, v gojzdu, ali v drugim zavetnim kraju, kjer vetrovi in suša moči nimajo, in kjer se na manjšim prostoru veliko veči število drevesc zredi). Vsaka zavetna goljava v gojzdu, ako je zemlja poldrugi ali dva čevlja globoka, je za sadiše dobra; za bore ali mecesne pa tudi bolj plitva ali peskasta zemlja. — Boljši je, eno samo če tudi prostorniši sadiše imeti, kakor več majhnih; zakaj čuvanje in obdelovanje se na enim samim sadišu lažje opravi; drevesca se pa tudi lahko iz sadiša v daljšne gojzde nesó.

Tak za sadiše izbran prostor se o jeseni poldrugi alj dva čevlja globoko skopa, in per tem delu se trata in zgornja zemlja na dno, — spodnja skopana zemlja pa na verh kopanja dene, de v sadišu plevél ne raste, drevesno sème pa v počito bolj rodovitno zemljo pride.

Celo sadiše se po dolгим, alj navprek, v tri čevlje široke verste razdeli; 1., 3., 5., 7. versta i. t. d. se skopa kakor grabni. Zemlja iz perviga grabna se potem na zunanji kraj sadiša položi (trata in gornja zemlja posebej, od spodnje); — zemlja iz 3. grabna se v 1., — iz 5. v 3., — iz 7. v 5. graben in tako naprej položi (trato in gornjo zemljo na dno, spodnjo zemljo na verh grabna); — potem se 6., 4. in 2. versta ravno tako, kakor grabni skopajo. — Zemlja iz 6. grabna se v 7., — iz 4. v 6., — iz 2. v 4. graben, v družiga pa tista zemlja dene, ktera je iz perviga skopana, in na stran sadiša položena bila.

Do spomladi tako skopano sadiše v prahu leži, — o spomladi se pa po verhnim zopet okoplje, in z grabljami, kakor gredice v verstih, poravná. Potem se na eni strani, en čevlj od kraja, po raztegnjeni prevozi razorčik napravi (za drobne semena 1, za debele 2 palca globok), — v ta razorček drevesno seme gosto seje (tako, de se že to prvo léto zrašene drevesca po razorčku sklenejo), — posejani razorček se z drobno zemljo potrosi (drobno seme en, debelo pa dva palca visoko), — zadnjič pa z vejicami dobro pokrije (borove ali brinjeve vejice so nar boljši).

Potem se prevoz prestavi (9 palcov ali en čevlj od perviga razorčka), drugi razorček napravi, obseje, potrosi in pokrije, kakor se je za perviga reklo, in do konca. —

Borovo, mecesново, smrekovo, jelšno seme se nar bolji z piskram seje, kterimu se v dno luknja napravi, seme noter dene in se potem po prevozi čez razložek počasi peljá, in tako seje.

Iz dna vzeta, in z domačim popred z vodo politim in posušenim pepélam pomešana zemlja, je nar boljši za posejane razorčke potrositi. —

Veliko, ali clo vse je na tem ležeče, de se posejani razorčki le kar je prav, ne preveč ne premalo, z zemljo potrosijo, in dobro in varno z vejicami pokrijejo; — zakaj pod njimi zemlja delj časa mokroto obderži, in zraven tega vejice tudi ptičam seme zobati branijo, kali semena in v prvi mladosti drevesca pred soncam in plohami obvarjejo. Kader so o kresu drevesca nekoliko zrastle, se vejice odzdignejo in v verste med razorčkam navpik v tla zataknejo, de tako šibkim rastlincam v polétni vročini potrebno senco delajo.

(Dalje sledi.)

Goli in pusti Kras v 3 létih v mlade seženj visoke boršte spreobrniti.

Spisal A. Fleišman.

(Dalje.)

Za ahacam se zamore priporočiti bela murba (weisser Maulbeerbaum, morus alba), ktera 15 do 20 čevljev visoko zraste in nar boljši perje za rejo svilnih gosenc daje.

Ti se pridruži černa murba, (schwarzer Maulbeerbaum, morus nigra), ktera še višji zraste, 30 do 40 čevljev visoko, in se rabi kakor poprejšnja. Z njenimi jagodami se dajo tudi vina čistiti in postanejo dobriga okusa. Obe plemeni se daste še za več družih reči rabiti.

Za temi drevesi se verstí recljasti hrast, (Stiel-Eiche, quercus pedunculata), kateri zraste od 100 do 180 čevljev visok in doseže starost od 300 do 500 lét; korist tega dervesa je velika.

Enak recljatimu hrastu je grozdnati hrast (Trauben-Eiche, quercus robur), ki med vsimi hrasti nar viši starost doseže, 400 do 600 lét, in 100 do 120 čevljev visok postane.

Zraven teh so še mehko-dlaknati hrast (weisshaarige Eiche, quercus pubescens); — cer (Burgunder-Eiche, quercus cerris) in pa avstrijski hrast (österreichische Eiche, quercus austriaca), ki vsi zavolj velike koristnosti zaslužijo, de se po želodu prav pridno zasejejo in obdeljujejo.

Če pogledamo v stare čase nazaj, kateri nam pokažejo, de je bil na Krasu nekaj mogočin hrastov gojzd, nam to očitno kaže, de se zna, kar je bilo, kadaj zopet biti.

Nadalje se priporočuje:

Bukev (gemeine oder Wald-Buche, fagus sylvatica); ona dorase visočino od 100 do 130 čevljev in je zavolj njeniga lesá, kakor tudi zavolj sadniga zernja eno nar koristniših, v rasti nar lepših in med borštnimi dervesi nar imenitniših dervés. Bukev da narboljši les za kurjavo, ki se tudi za brez števila veliko reči podela. Po spričevanju Virgilija je bilo nekaj vse hišno in tudi drugo orodje Rimcov iz bukoviga lesá. Njeno oglje da nar hujši vročino, 10 vaganov (mecnov) tega oglja da nek 4 cente potašlja. — Njeno zernje da dobro pičo za živino, posebno za prešiče, in veliko olja dobriga okusa, ki se da prav dolgo hraniti. Množi se po zernju, in nar bolje ga je v jesenu sejati.

Beli gaber (gemeine Hainbuche), carpinus betulus); les tega drevésa je za kurjavo in oglovje grozno dober, in se za vse rabi, kar ima dolgo terpeti in močno biti. Zraven tega se tudi posebno perporočuje za žive meje in plotove.

Za tem se verstí in priporoči gabrovna ali černi gaber, (gemeine Hopfenbuche, ostrya carpinifolia), ki veliko hitrejši raste, kakor poprejšnji beli gaber, scer se pa tudi ravno tako rabi. — Oba se po semenskim zernju množita in o jeseni sejata. —

(Dalje.)

Kakó Kitajci za gnoj skerbé.

Ni ga ljudstva, kakor so Kitajci (Kinezje). Marksteri se bo smejal, slišati, kaj Kitajci za gnoj vganjajo. Ko je prišel Angležki poslanec Lord Amhorst s svojimi ljudmi v Peking (poglavitno Kitajsko mesto), so Kitajci zmiram za njimi bili, in vsaciga spremili, če je šel svojo potrebo opraviti. V Pekingu nimajo straniš (sekretov), ampak velike perstene posode, kjer človeško in živinsko blato, in kar se scer v kuhinji preč verže, nabirajo. Je posoda polna, se berž prodá ali za sočivje zamenja. Tisti vozički, na katerih sočivje v mesto vozijo, pripeljejo vselej mehkega gnoja domú za verte. Rožnina, kosti, saje, pepél, perje, dlake — vse se za gnoj porabi. Brivci, ki tudi lasé strižejo, jih nabirajo v žakelj in prodajajo vertnarjem, zato tudi zastonj ljudi strižejo. — Pri ti veliki skerbi za gnoj ni čuda, de je njih polje tako neizrečeno rodovitno.

Slovenci! posnemajte Kitajce.

100 cekinov!

Svitli nadvojvoda Janes so že v letu 1846 zastavili 100 cekinov tistimu v darilu, ki bi na naslednje vprašanje nar boljši odgovor dal: „Kaj je tega krivo, de so posli vedno slaběji, in s čim bi se dala ta napaka, ki je kmetijstvu v veliko škodo, odverniti?“ — Nihče dosihmal še ni na to vprašanje také odgovoril, de bi bil teh 100 cekinov zaslužil.

Nasvèt novih mesečnih imén za vse Slovane.

Slovani imamo, kakor je znano, razun 12 latinskih, 34 mesečnih imén. To nadlogo odpraviti, so se od več strani mnogi sveti zaslíšali; tode potrebam niso zadostili. Zdelo se mi je, de ti, ki so hotli pripravne mesečne iména dobiti, jih niso po pravi poti iskali. Zato sim poskusil, na novi podlagi, po novim zmislju za veselno slovansko rabo perpravne mesečne imena osnovati. Moje premišljevanje me je nasledeče napotilo:

I.

Od štirih létnih časov se trije, namreč: léto, jesen, zima v vsih slovanskih narečjih enako glasi. Samo tisti létni čas, ki po zimskim spanju vso natoro v novo oživi, to je spomlad, ima razne iména; postavim per Slovencih: spomlad, vigred, pri Ilirjih proléto, per Polcijih wiosna, przednowek, per Čehih wesna, jaro, per Serbih proletje, ino per Rusih wesna. Ker pa ta različnost imén za eno ino tisto reč vesolni vzajemnosti in zedinjenju škodje, ino razumnost med narečji zlo moti, tedaj svetjemo, posebno v našo prihodnjo rabo ta létni čas tako kerstiti, de bo vsim umeven, zraven tako osnovan, kakor se v djanju pokaže, namreč: ker on vso natoro v novo oživi, bi bil oživni létni čas, ali oživen imenovati. Tedaj naznamimo za našo daljno dodélo 4 létne čase: oživen, léto, jesen, zima.

II.

Vsaki teh 4 létnih časov se v 3 enake oddelke razdeli, tako de prvi oddelk začetku, drugi sredi, in tretji končavi létnega časa spada. Te oddelke mesce imenujemo.

Tedaj pristojé vsakimu létnimu času trije mesci, zato imamo: tri oživne, tri jesenske, ino tri zimske mesce.

Ti trije mesci pa vsaciga létnega časa se morajo kakor v natori, tako tudi z besedo med sabo razločiti. Vsak mesec mora svoje različno imé imeti. Gotovo je nar bolj perpravno, umevno in naravno, če jih potem, de prvemu začetek, drugimu sredi, in tret-

NOVICE

kmetijskih, rokodelnih in narodskih reči.

Odgovorni vrednik *Dr. Janez Kleinsch.*

Tečaj VIII.

V sredo 27. listopada (novembra) 1850.

List 48.

Buttlarjeva vodba

za
drevesne sadiša in presadiša.

(Dalje.)

Po tem obsejano sadiše ne potrebuje družiga obdelovanja, kakor de se mladim drevescam tolikanj škodljivi plevél očisti, in ako bi zemlja preterda postala, de se ona po razorcih prvo léto enkrat, v drugim pa dvakrat, spomladi in o kresu, skoplje in zrahlja. —

Tako vsejane in obdelane drevesca na stranske prostore vsakiga razorčka obilne koreninice in vejice stegnajo, in čvrsto rastejo.

Jesenovo in brestovo seme se o začetku jeseni — hrastovo, javorovo, orehovo, kostanjevo pa pozno o jeseni, alj pa spomladi, — vse druge drevesne semena pa le o spomladi sejejo.

Ako v sadišu svét navzdol visi, se morajo razorci po dolgim, in ne navprek potegniti¹⁾, de deževne vode vsejaniga semena preveč s zemljo ne pokrijejo.

Na tako vižo — sklene g. Buttlar prvi del svoje vodbe — sim na nekim prostoru od 4 štirjaških sežnjev in pol ($4\frac{1}{2}$ Quadratklafter) posejal semena smrekoviga 1 funt in pol, boroviga 1 funt in 3 četertine, mecesnoviga 2 funta²⁾ in izredil na tem prostoru borovih ali mecesnovih drevesc 6310 — smrekovih 20,000 — listnatih (Laubhölzer) 3000 do 4000. —³⁾

II.

V takih sadiših drevesca o dveh léti dovelj močne postanejo, de se že konec 2. léta presaditi dajo. Dve-létne borove in mecesnove drevesca so v dobri zemlji včasih že prevelike; torej se v taki zemlji že konec 1. léta presadijo, ali pa o 1. létu poznej (o kresu) sejejo, tako de se konec družiga léta poldrugo léto stare presadijo. — Javori in jelše se konec léta, — bukve, hrasti, smreke konec družiga, in le včasih, kar se v zlo pusti zemlji primeri, še le konec 3. léta, pa vselej iz sadiša koj v gojzd, — presadijo. —

¹⁾ Tode to ni zadosti; jez sim se prepričal, de je boljši svét v sadišu popolnoma zravnati (horizontal stellen), in ako je treba, v ravne stopine razdeliti. To délo se le prvičkrat stori, in se obilno splača, ker se na ravnim svetu veliko veči število drevesc zredi, kakor na visočim, če se tudi razorci podolgim naredijo.

²⁾ To pride na 1 štirjašk ali kvadratin seženj smrekoviga semena 10 lotov in pol, boroviga 12 lotov in pol, mecesnoviga 14 lotov in eno četertinko. Pisatelj.

³⁾ Po tem pride na 1 štirjašk seženj borovih alj mecesnovih drevesc 1402, — smrekovih 4444, — listnatih 666 do 888. — Toliko drevesc se pa zamore na enim štirjaškim seženju le takrat zrediti, ako je zemlja dobra, kraj zavetin, in drevesno seme vse zdravo. Pri prvi skušnji po g. Buttlarjevi vodbi sim jez v pusti zemlji (opoki) v Panovci na sončnim kraju na enim štirjaškim sežnji le 209 hrastovih, ino 900 borovih drevesc zredil, vsejani želod je pa slab bil. — Pisatelj.

Ker so v sadiših drevesca v verstah sejane bile, se, kader čas presajenja pride, lahko s zemljo vred vun vzdignejo. — Delavec z lopato na strani verste pod nje seže, in jih več na enkrat s koreninami in zemljo vun vzdigne (okoli 20,000 drevesc en dan), jih na stran položi, ktere potem ženske (možke roké niso zato) prevzamejo, na palici ali kolcu zemlje varno, de se koreninice ne vtergajo, otresejo, eno od druge odločijo, in 20 do 50 skupaj s prejo ali ličjem zvežejo, in brez odloga v redki močnik, kteri se že popred v kaki posodi iz ilove zemlje in vode pripravi, pomočijo in v ti zmesi dobro obnašajo, tako, de se vse koreninice pokrijejo. Ti drevesni zvezki se potem v jerbasa postavijo, z maham podložijo in obložijo, in tako se dajo brez škode tudi v daljne kraje prenesti, kjer se posaditi imajo. —

(Konec sledi.)

Prve očitne porotne sodbe v Celju.*)

Vitez g. Acula, porote predsednik, je v nemškem pa tudi v slovenskim jeziku pričujoče z naslednjimi krepkimi besedami nagovoril:

„Danes je prva glavna obravnava pred porotno sodnijo, in meni porote predsedniku se potrebno zdi, temu opravilu ene besede naprej poslati. Kar so naš presvitli cesar Franc Jožef I. v državnim zakonu od 4. sušca pretečeniga léta izgovorili, namreč varstvo pravične svobodnosti po postavah, ustno in očitno zaslišanje v zatožnih pravih, se je danes vresničilo. 1. maliga serpana t. l. se je nova postava zastran kazenskih opravil začela; obdolžen in od njega dopernešeno hudodelstvo drugim ljudém ne bo več neznano; nobene skerbí nima več obdolženi imeti, da sodniki ne bodo zaslišali dokazov, kteri morebiti za njegovo nedolžnost govoré; od zdaj za naprej bodo soderžavljani obdolženca vidili, slišali, od njega dopernešeno hudodelstvo popolnoma spoznali, dokaze, kteri za njega alj zoper njega govorijo, pretresli in po sodnikih iz njih srede izvoljenih, — to je po gospodih porotnikih — krivnost alj nedolžnost njegovo spoznali.“

„Vi, gospodi porotniki! ste tajisti, v ktere so naš presvitli cesar to zaupanje postavili, da bote čez svojiga bližnjiga, to je obdolženca, sodili, in vi bote — jaz sim prepričan — to zaupanje tudi vedili depolniti. Zavolj tega vas prosim: ne dajte se pri svoji razsodbi po nič drugim voditi, kakor po svoji vesti in znotranjim prepričanju; ne poslušajte praznih dokazov, ne

*) Kakor smo že davnej v »Novicah« oznanili, so bile sodbe po prisežnih možéh že nekđaj pri naših sprednikih navadne. Tako sodbo so imenovali poroto, — prisežne možé pa z eno besedo porotce ali porotnike. Čeravno je beseda zarotim, zarotiti vsakimu Slovencu dobro znana, ste se s zgubljenostjo staro sodno šego tudi besedi porota in porotec zlo pozabile. Zdej ju moramo zopet vpeljati. Vred.

razpošlje po županih po deželi in naznani dan in uro volitve.

Dan volitve ni po vsih deželah edini, ampak kakor ga komisija določi; za Krajnsko kronovino je po deželi 19. dan tega mesca odločen, kateri dan imajo opravičeni volivci ali sami s poverljivim listam k davkini vraditi priti in ustno voliti, ali pa ji zapečateni in od sebe podpisano pismo s poverljivim listam poslati, v katerim pismu zapišejo tiste možé, ktere oni volijo; — za Ljubljansko mesto je pa dan volitve na 30. tega mesca od 9. do 12. ure odločen v hiši mestne županije.

Vsak opravičeni volivec bo dobil imenik vsih opravičenih volivcov, pooblastni list, in pa tisti listek, na kteriga ima iména tistih mož zapisati, ktere izvoli, sicer bo pa ta poglavitni volitni imenik za pregled tudi očitno razporežen po deželi pri vsih c. k. davkinih vraditvah in kantonskih poglavarstvih, — v mestih in terjih pa pri županijah v Ljubljani, Kočevju, Kerki, Idrii, Krajnju, Ložu, Loki, Kostanjevci, Metliki, Novim mestu, Litiji, Radoljci, Kamniku, Černomlju, Višnjigori, Turjaku, Kropi, Mokronogu, Teržicu, Verhniku, Planini, Ratečah, Ribnici, Žužemberku, Senožecah, Vačah, Beli Peči, Vipavi in Cerknici. Tako je naznala volitna komisija za Krajnsko deželo.

Nadjati se je, de bojo vsi kupčevavci, štacunarji, kramarji, fabrikanti, obertniki in rokodelci se z velikim veseljem poslužili te nove imenitne pravice, po kateri si zamorejo izvoliti možé, ki se bojo potegovali za pridkupčijstva, obertnijstva in rokodelstva.

Ti možje, po vašim zaupanju izvoljeni, bojo vedili, kje vas čevlji tišé; bojo naznanaovali Vaše vošila in potrebe ministerstvu, in ono je obljubilo, jih poslušati in po moči pomagati. Se vé de le pravična reč bo vselej pravico dobila.

Mi pa, ki povsod za veliko potrebo in dobroto spoznamo, de se zaslišijo sveti zaupnih mož, ki jih je ljudstvo izvolilo, pozdravimo začetek kupčijskih in obertnijskih zbornic s serčnim veseljem.

Tode pravi, umni in pošteni možje se morajo izvoliti, ki poznajo vse Vaše reči natanjko, jih véjo dobro presoditi in za pravico govoriti. Te zbornice so gotovo velika dobrota, de v marsikterih kupčijskih in rokodelskih zadevah ne bo treba kakor popred drugod pravice iskati, po dolzih potih in s takimi stroški, ki so včasih več znesli, kakor je cela reč vredna bila.

Premislite tedaj dobro tiste možé, ktere boste volili! Kteri imate z mestam in po deželi več opraviti, boste že take poznali, kterim boste zaupanje dali.

Brez de bi Vam hotli tega ali uniga posiliti, Vam bomo morebiti drugo pot nektore nasvetovali; volitev Vam je pa na Vašo prosto voljo dana.

Buttlarjeva vodba

za
drevesne sadiša in presadiša.

(Konec.)

Slavni g. Buttlar dalje od nekiga železniga orodja govori, s kterim na presadiših v gojzdu luknje v zemljo napravi, drevesea noter vtakne, in z ravno tem železam zemljo na korenine pritisne; tako o kratkim času velike prostore obsadi, ker sam dobro vaje delavec v gojzdu na dan 1188 drevesc usaditi zamore. — Ker pa g. Buttlar sam obstoji, de to železo na kamnitnih tleh ne velja, in ker mi zdaj le za Kras pišemo, bomo tukej samo to opomnili: de naj se drevesca na bregih bolj globoko posadijo, kakor na ravnim, — de naj se koreninice lepo razdelijo, s perstjo obdajo in k nji v

tla pertisnejo; — de, ako bi zemlje primanjkovalo, alj bi clo slaba bila, se bo na Krasu iz kernic ali kotlov, ker se je dosti dobí, donesti znala; — de naj se tisti kraji, kjer pozimi sneg pade in obleži, pozno o jeseni o mladi luni pred ko zmerzne obsadijo, ti drugi pa zgodej spomladi, kakor hitro se ni več mraza bati; — in de, ako se bo delo umetno razdelilo, to je, de se bojo posebni delavci za kopanje, sejanje, pokrivanje, — za presajanje in nošo drevesc in zemlje, i. t. n. postavili in če se bo vsak svojiga dela dobro navadil, bo delo dobro od rok šlo in tudi na Krasu majhne stroške prizadjalo.

V Gorici.

Jos. Koller.

Goli in pusti Kras v 3 létih v mlade seženj visoke boršte spreobrniti.

Spisal A. Fleišman.

(Dalje.)

Bela breza (weisse Birke, Betula alba) zraste v 60 létih še čez 80 čevljev visoka. To drevo je grozno velike vrednosti, vsaka stvarica se da za kaj družiga dobro porabiti, naj bo les, (oglje, pepél), korenine, veje, šibovje, perje, koža ali skorja, cvetje. Množi se po semenu.

Pravi kostanj (echter Kastanienbaum, Castanea vesca) dorase visočino od 50 do 60 čevljev, včasih na močnosti in visočini še hrast prekosí. Les je grozno terpeč in ima veliko enakost z hrastovim, zato se pa tudi za posebne in imenitne dela rabi. Sad je, kakor je znano, dober živež; so nekteri kraji, kjer se prebivavci skor le od tega sadu preživé, iz kostanja se dela tudi olje in štirka. Posebno za revne kraje je priporočila vreden; množi se po sadu in po pogrobanju vejic v zemljo.

Borove ali farove (gemeine Kiefer ali Föhre, Pinus sylvestris) postane 80 do 100 čevljev visok, in 3 do 4 čevlje debel, in da težák in terpeč les, ki se za veliko reči in na mnoge viže rabi. To drevo da tudi sploh znani terpentini, in iz smole se tudi terpentinovno olje dela. Množi se to tako koristno in obrajtano drevo po semenu, ki je v steržih, in se seje mesca maliga travna ob času, ko je nekoliko mokrotno vreme, ki potem že v 6 tednih kaliti začne. Borove nar rajši rase na kamnitim, pustim in precej suhim svetu, zato se ne more za slabe kraje zadosti priporočiti.

Mecesen (gemeiner Lerchenbaum, Larix europaea ali Pinus Larix) je nar koristniši iz verste smrečnatih dreves, in jih tudi v rasti prekosí; ker že v 16 létih 40 do 45 čevljev visok zraste, v 50 do 70 létih pa od 60 do 80 čevljev visoko doverši. in večkrat pa še višji. To drevo je enako hrastu, je za nad- in podvodne dela, kakor za barke na morju in še za druge reči; les je neminljiv, in se tudi za silno veliko in prav imenitnih del porabi. Množi se po semenu, seje se spomladi, in že v 4 tednih rudeče kalí požene. Mecesen raste v pustih, kamnitih in skalnatih krajih po visocih in nizkih hribih, kakor tudi po ravninah, na vsakterim zemljišu prav dobro, zato pa tudi zasluži na vso moč za sejanje in pomnoženje priporočen biti.

Jelka (Edeltanne, Abies pectinata ali Pinus Abies) nar večí zraste in nar starejši drevo postane med vsim, ki se med smrečnate drevesa štejejo, ona se najde 160 do 180 čevljev visoka in 6 do 8 čevljev debela, in njeni les ostane večkrat 300 lét zdrav in dober, ki se za silno veliko imenitnih in dobrih reči rabi. Množi in seje se po semenu.

Smreka (gemeine Fichte, Pinus picea ali Abies excelsa) zraste tudi 160 do 180 čevljev visoka in po